

Plodonosni gozdni rob

V juniju 2023 se zaključuje triletni projekt Plodonosni gozdni rob kot podpora ohranjanja vrstne pestrosti gozda v funkciji zagotavljanja ekosistemskih storitev – EIP 16.5 Plodonosni gozdni rob.

Projekt se izvaja v okviru 3. javnega razpisa za podukrep M16.5 Programa razvoja podeželja RS 2014-2020 Podpora za skupno ukrepanje za blažitev podnebnih sprememb ali prilagajanje nanje ter za skupne pristope k okoljskim projektom in stalnim okoljskim praksam na področju gozdarstva. Izvedba projekta je potekala pod vodstvom SGLZŠ Postojna v sodelovanju strokovnih oz. svetovalnih, raziskovalnih ter izobraževalnih institucij na petih kmetijskih gospodarstvih (KG) iz različnih statističnih regij, kjer smo testirali in izvajali različne ukrepe za vzpostavitev oz. ureditev biotsko bogatih gozdnih robov. Projekt je sofinanciran s strani Republike Slovenije in Evropske unije iz kmetijskega sklada za razvoj podeželja in se izvaja v obdobju 17. 6. 2020 do 17. 6. 2023.

Stičišče dveh različnih življenjskih okolij
Gozdni rob predstavlja stičišče dveh različnih življenjskih okolij. Pogosto je prehod iz gozda na travnik, z visoko vrstno pestrostjo in pomembnimi vplivi na gozd in kmetijsko krajino. V skladu s slednjim je bil namen projekta predvsem ozaveščanje o plodonosnem gozdnem robu ter pridobivanje ključnih znanj in veščin za ohranjanje in povečanje biodiverzitete gozdnega roba ter varovanje in razširjanje gozdnega roba. Na vseh petih kmetijskih gospodarstvih smo pospeševali in še vedno pospešujemo naravno vrstno pestro sestavo gozdnega roba, poleg tega pa smo s sadnjo na gozdni rob vnesli izbrane domorodne predvsem plodonosne, medovite in minoritetne drevesne in grmovne vrste. Naši ukrepi so vključevali tudi odstranjevanje neželenih tujerodnih ali invazivnih vrst, ki so prisotne na gozdnem robu ter bogatenje zaradi različnih dejavnikov osiromašenih gozdnih robov, saj povečujemo vrstno pestrost tako po naravni poti

Zasajen plodonosni gozdni rob na KG Vertovšek, ki prehaja v vrstno bogat suhi travnik.

kot tudi z zasaditvami. Oblikovali smo smernice za gospodarjenje z gozdnim robom – njegovo vzpostavitev, sanacijo, oblikovanje in vzdrževanje, z upoštevanjem ekološke, gospodarske, socialne in estetske funkcije.

Značilna krajinska podoba

V sklopu praktičnega preizkusa projekta se je po predhodni raziskovalno-analitični fazi (popisi in analize začetnega stanja, itd.) razvil model umeščanja gozdnega roba v prostor na posameznih kmetijah. Skupno smo na vseh petih kmetijskih gospodarstvih zasadili 413 sadik in 33 različnih plodonosnih sort grmovnic in dreves, kot so divja češnja, jerebika, navadna leska, rumeni dren, črni bezeg, pravi kostanj in črni trn. Zaradi posebnosti in različnih leg ter lokacij KG smo ukrepe ustrezno prilagodili. V poletnih mesecih je bila ključna skrb za sadike, saj so bila poletja izrazito sušna. Pomembno pri skrbi za sadike je tudi zaščita pred divjadjo, saj so še posebej priljubljena hrana divjadi zaradi vsebnosti fosforja in kalija. Vsa naša varstveno-gojitvena dela so bila primerno zasnovana, kar dokazujejo rezultati praktično popolnoma uspešne zasaditve, saj so se le posamezne rastline na KG posušile ali propadle. Prostor je z izvedenimi ukrepi začel dobivati značilno pokrajinsko podobo. V naslednjih razvojnih fazah pričakujemo tudi povečanje ponudbe hrane ter izboljšano estetsko funkcijo gozdnega roba. Sadikam bomo tudi po zaključku projekta posvečali pozornost in izvajali različne potrebne ukrepe nege (predvsem čiščenje), ker gre za grajen gozdni rob, pa se lahko poslužujemo tudi gnojenja. Odsvetujemo strojno mulčenje, saj s tem lahko še dodatno razširimo tujerodne in invazivne vrste, ki imajo veliko zmožnost vegetativnega

razmnoževanja. Spodbujamo naravno vrstno sestavo, za kar pa je pomembno tudi dobro prepoznavanje rastlinskih vrst.

Projekt je bil zasnovan tako, da so se pridobljena znanja in izkušnje tekom celotnega izvajanja širile v obliki Programa usposabljanja za kmetijska gospodarstva (3 deli v skupnem obsegu 9 ur) ter prenosov znanja v prakso (izvedenih 8 prenosov). Projektne aktivnosti smo promovirali prek različnih komunikacijskih sredstev. V sklopu slednjega izpostavljamo Priročnik za prepoznavanje in odstranjevanje invazivnih vrst ter Publikacijo z opisi sadnih vrst plodonosnega gozdnega roba (oboje dostopno na spletni strani KIS). Za mlajše generacije pa smo naredili tudi igro spomin Prepoznavanje vrst plodonosnega gozdnega roba ter Širokolandijo – pravljicična dežela na gozdnem robu partnerske kmetije TK Široko. Projekt EIP 16.5 Plodonosni gozdni rob smo s tesnim sodelovanjem uspešno izvedli: Tine Božič (vodja) in Tamara Urbančič (SGLZŠ), Boštjan Godec in dr. Nika Cvelbar Weber (KIS), Miha Koprivnikar (KGZS), dr. Sonja Škornik (UM FNM), dr. Marko Dobrilovič (UL BF), Janko Tavčar (Beneficij d.o.o.), Sabina Povhe in Neža Mahorčič (Novinet d.o.o., so.p.), dr. Benjamin Leskovec (KG Zaplana 1890), Karli Vertovšek z družino (KG Vertovšek), Aljaž Bevk z družino (KG TK Široko), Jani Frank z družino (KG TK Pri Andrejevih) ter Darja Korelc z družino (KG Makrobios Panonija so.p.). Vsem se toplo zahvaljujemo za ves doprinos in kakovostno opravljeno delo.

Besedilo: **Tine Božič, dr. Sonja Škornik in Sabina Povhe**
Fotografije: **dr. Sonja Škornik in arhiv projekta**